

CARSTEN TAGE NIELSEN

Erindringssteder som anvendt eller analyseret fortid

Sebastian Olden-Jørgensen: Stormen på København 1659: Et københavnsk og nationalt erindringssted gennem 350 år, Danish Humanist Text and Studies, Vol. 39, Det kongelige Bibliotek og Museum Tusulanums Forlag, 2011, 172 sider, 200 kr.

Der er drama i mere end én forstand i Sebastian Olden-Jørgensens bog *Stormen på København 1659: Et københavnsk og nationalt erindringssted gennem 350 år*. Bogen handler om en dramatisk begivenhed i 1600-tallet og dens melodramatiske virkningshistorie i eftertiden. Dramaet har også en tredje dimension, nemlig forholdet mellem den analyserede fortid og den anvendte fortid, mellem den professionelle fortidsanalytiker (Olden-Jørgensen) og de anvendelsesorienterede fortidsbrugere (i de erindringskulturer, Olden-Jørgensen analyserer). Det er et drama, som både udspiller sig på linjerne og mellem linjerne i bogen.

Den præsenterede analyse udspringer af et foredrag, som forfatteren holdt på et seminar på Københavns Bymuseum den 10.

februar 2009 i anledning af 350-året for begivenheden. Forfatteren indgik med andre ord selv i erindringskulturen om Stormen på København og gør det med nærværende bog. Den fejrede begivenhed indgik i en længerevarende historisk proces om overherredømmet i Østersøregionen og rivaliseringen mellem den svenske og den danske kongemagt. En strid som ikke blot var regional, men påkaldte sig de europæiske magters interesse og intervention. Det er en fortid, som er blevet brugt og fortalt på forskellig måde, og det er disse anvendelser, som er bogens genstandsfelt.

Olden-Jørgensen lægger ud med at redegøre for sit teoretiske grundlag under overskriften ”Hvad er et erindringssted?”. Han baserer sin definition og forståelse af et erindringssted på den franske historiker Pierre Nora og benytter dennes skelnen mellem erindring og historie. Erindring er den anvendte og levede fortid, mens historie er den kritiske og analyserede fortid, altså den position som den professionelle historiker typisk vælger at indtage, og som ofte udtrykker dennes selvforståelse. Erindringssteder er dér, hvor erindringer materialiserer sig. Nogens erindringer vel at mærke. Et erindrings-

sted kan både være et fysisk-topografisk sted som fx Dybbøl Banke eller være et 'sted' i mere overført forstand som fx Grundtvig, 5. maj eller Stormen på København. Olden-Jørgensen bruger Nora og efterviser Nora i sit materiale. Det går pænt op, fordi forfatteren ikke udfordrer Nora.

Inden analysen tager forfatteren bl.a. tilløb med "en kort, realhistorisk gennemgang af belejringen og stormen som historiske begivenheder". Det 'realhistoriske' fremstilles som en uproblematiseret fortælling om begivenhederne: sådan var det, sådan gik det for sig. I det efterfølgende afsnit diskuterer forfatteren en række "myter og anekdoter", som på forskellige tidspunkter er kommet ind i traditionen (i erindringen og i historien), men som selvfølgelig ikke på de givne tidspunkter er blevet opfattet som sådan af aktørerne. Det er kategoriseringer, forfatteren foretager med udgangspunkt i sit nutidige kritisk analytiske ståsted.

Analysen fokuserer på den umiddelbare eftertid og på jubilæumsårene 1859, 1909, 1959 og 2009 og giver et godt indblik i de forskellige interesser og modsætninger, der gjorde sig gældende på de forskellige tidspunkter. Analysen viser, hvordan en fortid bliver aktiveret af nogen i forhold til et samtidigt politisk og følelsesmæssigt engage-

ment, og den viser ganske tydeligt, at relationerne mellem erindring og historie ikke er jævnbyrdige. Erindring forfølger sine egne mål og er ret ligeglad med, hvad historie mener, er historisk korrekt eller ukorrekt. For erindring handler det ikke om fortid, men om fremtid. Erindring føler ikke forpligtelse til eller behov for at forholde sig til historie. Historie har derimod ganske travlt med at forholde sig til erindring som manipuleret, fejlagtigt og instrumentaliseret fortid, men har samtidig selv svært ved at se, når historie krydser den usynlige grænse mellem erindring og historie. Det er vel at mærke min opfattelse af den fremlagte analyse. Olden-Jørgensen drager selv nogle lidt andre konklusioner.

For eksempel konkluderes det på side 114: "Historien (i Noras betydning af ordet) havde med lidt hjælp fra besættelsen og demokratiet så godt som taget livet af stormen på København som erindringssted". Det er der imidlertid ikke belæg for i analysen. Den viser, at det er erindring, som ikke har politisk og emotionel brug for erindringsstedet i den givne situation. Olden-Jørgensen angiver ikke noget bestemt mål med bogen. Det ville have været afklarende, hvis Olden-Jørgensen eksplicit havde positioneret sig i forhold til historie og erindring, især fordi forfatteren

på et subjektivt grundlag deler karakterer ud til erindringens aktører.